

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นประชากรหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนา ถ้าประชากรของประเทศมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน มีความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ ตลอดจนมีคุณธรรมประจำใจแล้วก็จะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

การสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การศึกษาลาว (2530 – 2543, หน้า 1) พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้มีนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยเอาการศึกษาไปก่อนก้าวหนึ่งและได้กำหนดเอาการศึกษาเป็นหัวใจกลางของการพัฒนาประเทศ และถือว่าการศึกษเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขช่องทางให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติลาว (2543, หน้า 1) ได้กำหนดหน้าที่การศึกษาไว้ว่า การศึกษาคต้องสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรมประจำใจ และปัญหาสำคัญต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็งในการทำงานเพื่อประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง และพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชาติด้วยแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติลาว (2544, หน้า 23) รัฐบาลลาวได้กำหนดนโยบายแผนพัฒนาการศึกษา โดยให้ทั้งภาครัฐและเอกชนขยายโรงเรียนวิชาชีพขึ้นให้มากที่สุดเพื่อให้นักเรียนได้เข้าเรียนและมีงานทำในอนาคต ถึงแม้รัฐบาลลาวได้ส่งเสริมให้ทั้งภาครัฐและเอกชนขยายโรงเรียนวิชาชีพและจัดตั้งให้มีหน่วยงานฝึกอบรมเคลื่อนที่เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสเลือกเรียนเพื่อจะได้ประกอบอาชีพต่อไป แต่นักเรียนลาวยังประสบปัญหาและอุปสรรคในการเลือกอาชีพซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนคือ พ.ศ. 2539 เป็นปีที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสร้างมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแห่งชาตินั้นมีเงื่อนไขดังนี้คือ นักเรียนที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งชาติต้องสอบผ่านชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าถูกส่งเข้ามาตามแผนหรือโควตาที่ทางกระทรวงศึกษาธิการแบ่งปันให้แก่เขตหรือแต่ละจังหวัด และส่วนหนึ่งเข้ามาโดยผ่านการสอบเข้าเมื่อนักเรียนเข้ามาในมหาวิทยาลัย

แล้วก็มีควมสับสนเพราะไม่รู้ว่าจะเรียนสาขาอะไร ส่วนมากเลือกสาขาวิชาเรียนตามค่านิยมของกลุ่มเพื่อนและส่วนหนึ่งเลือกตามผู้ปกครองกำหนดให้ นักเรียนส่วนมากไม่ได้เลือกเรียนตามความเหมาะสมของตนเอง การเลือกเรียนสาขาวิชาชีพของนักเรียนไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน จำนวนหนึ่งเข้ามาเรียนโดยไม่มีเป้าหมายไม่รู้ว่าจะเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพอะไรเมื่อนักเรียนเลือกสาขาวิชาเรียนไม่เหมาะสมกับตนเอง และเลือกเรียนโดยไม่มีเป้าหมายก็ทำให้เรียนไม่ได้เกิดความไม่ชอบ ท้อถอยไม่ตั้งใจเรียน จำนวนหนึ่งขอเปลี่ยนสายเรียน เมื่อเปลี่ยนไม่ได้ก็ไม่พอใจไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียนบ่อย บางคนออกกลางคัน ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เกิดเฉพาะในมหาวิทยาลัยเท่านั้น สถาบันการศึกษาแห่งอื่น ๆ ก็เหมือนกัน บทสรุปแผนพัฒนาการศึกษาลาว (2544, หน้า 1) สรุปออกมาว่า นักเรียนสาขาวิชาชีพทั่วประเทศออกโรงเรียนกลางคันถึง 300 คน และมีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่จบไปแล้วไม่ไปประกอบอาชีพตามที่ตนเองเรียนมาเรียนจบวิชาชีพหนึ่ง แต่เวลาไปทำงานทำต้องหางานที่ตนเองชอบ ทำให้เกิดความสับสนในการจัดหางานและการประกอบอาชีพ การสำรวจแรงงานของกระทรวงแรงงานลาวใน พ.ศ. 2537 พบว่ามีคนว่างงานทั้งหมด 10,871 คน บางคนเคยทำงานมาก่อน แต่บางคนไม่เคยทำงานเลยและนักสำรวจได้สัมภาษณ์ ผู้ที่ไม่เคยทำงานว่า “ทำไมจึงไม่หางานทำ” มีประมาณเกือบ 8% ตอบว่า “คิดว่าไม่มีงานให้ทำ” การสรุปแผนพัฒนาการศึกษา (2543, หน้า 25) สรุปออกมาว่าแผนพัฒนาวิชาชีพไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพราะการวางแผนพัฒนาไม่ได้ศึกษาความต้องการของตลาดแรงงาน การศึกษาใส่ใจแต่การสร้าง แต่ไม่ใส่ใจถึงการนำใช้ บางวิชาชีพนักเรียนเข้าเรียนมากไป บางวิชาชีพนักเรียนเข้าเรียนน้อยไป ทำให้เกิดมีคนว่างงาน งานขาดคน บางคนต้องทำงานโดยที่ตนเองไม่ได้เรียนมา ทำให้เกิดปัญหาในการประกอบอาชีพ ถ้าประเทศชาติมีคนที่ไม่เหมาะสมกับงานเป็นจำนวนมาก ก็ย่อมเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ จากปัญหาที่กล่าวมานั้นวิธีการหนึ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหาก็ คือการจัดการแนะแนวอาชีพอย่างถูกต้องและเป็นระบบจริงจังขึ้นในโรงเรียน เพราะการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มุ่งเน้นช่วยเหลือให้บุคคลมีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถและความสนใจของตน ตลอดจนช่วยเตรียมบุคคลเพื่อประกอบอาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ และสามารถเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง และอีกวิธีหนึ่งคือ การจัดโปรแกรมแนะแนวอาชีพขึ้น เพราะโปรแกรมการแนะแนวอาชีพที่ครูแนะแนวสร้างขึ้นจะเป็นการเน้นการให้ข้อมูลความรู้ในด้านการรู้จักตนเองและข้อมูลด้านอาชีพต่าง ๆ ซึ่งการสร้างโปรแกรมการแนะแนวอาชีพของครูนั้นต้องมีระบบการดำเนินงาน มีเครื่องมือและวิธีการจัด กิจกรรม และการศึกษาดูงาน ณ สถานที่การประกอบอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนให้ได้สัมผัสกับการทำงานตัวจริง และเขาก็จะเข้าใจถึงลักษณะการทำงานในอาชีพต่าง ๆ และก็จะได้ข้อในการเลือกอาชีพมากขึ้นจะ

เป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม แต่ปัจจุบันที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังไม่มีการจัดระบบการแนะแนวอย่างจริงจัง ซึ่ง ศรีสุวรรณ ศรีพรหมภักดี (2542, หน้า 123) ได้ศึกษาความต้องการบริการแนะแนวของนักศึกษาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวปีการศึกษา 2542-2543 จำนวน 600 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวมีความต้องการบริการแนะแนวอยู่ในระดับมากในทุกบริการ และได้เสนอให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวจัดให้มีบริการแนะแนวขึ้นอย่างเป็นระบบในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติลาว (2544, หน้า 30) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้กรมอาชีวศึกษาจัดบริการแนะแนวอาชีพขึ้น แต่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังไม่มีนักวิชาการที่เรียนจบด้านการแนะแนวโดยเฉพาะ จึงยังไม่ได้ดำเนินการตามหลักวิชาที่ถูกต้อง

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนหนึ่งในวงการศึกษากาควิจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ได้เห็นความสำคัญและจำเป็นในการที่จะช่วยพัฒนานักเรียนรุ่นใหม่ให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติลาว และช่วยนักเรียนให้สามารถลดปัญหาการเลือกเรียนเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักเลือกอาชีพและเลือกเรียนสายอาชีพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับตนเอง จึงสนใจศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบุญรต์สาริต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวในครั้งนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบุญรต์สาริต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ว่าการทดลองใช้โปรแกรมการแนะแนวอาชีพชุดนี้มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนอย่างไร เช่น หลังจากนักเรียนได้รับโปรแกรมแนะแนวอาชีพนี้แล้ว สามารถเลือกอาชีพได้ดีขึ้นหรือไม่

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง
2. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการแนะแนวอาชีพเลือกอาชีพได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมการแนะแนวอาชีพหลังการทดลอง
3. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการแนะแนวอาชีพเลือกอาชีพได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการแนะแนวอาชีพในระยะติดตามผล

4. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการแนะแนวอาชีพเลือกอาชีพในระยะหลังการทดลองได้ดีกว่าในระยะก่อนการทดลอง
5. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการแนะแนวอาชีพเลือกอาชีพในระยะติดตามผลดีกว่าระยะก่อนการทดลอง
6. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการแนะแนวอาชีพเลือกอาชีพในระยะติดตามผลและในระยะหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเป็นแนวทางให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมองเห็นความสำคัญของการเลือกอาชีพของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนรู้จักตัวเอง รู้จักโลกของงาน รู้ถึงการเตรียมตัวและตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง รู้จักแก้ปัญหาในด้านอาชีพด้วยตนเอง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณสาธิต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ปีการศึกษา 2544 – 2545 จำนวน 210 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณสาธิต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ปีการศึกษา 2544 – 2545 ที่มีคะแนนการเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทด์ที่ 50 ลงมาทั้งหมด 103 คน และสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมการทดลองโดยมีผู้สมัครทั้งหมด 85 คน จากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากเอา 50 คน แล้วจึงสุ่มตัวอย่างแบบง่ายอีกครั้ง คือการจับสลากโดยกำหนดเอากลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การเลือกอาชีพของนักเรียน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณสาธิตเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ หมายถึง แผนการและวิธีการดำเนินงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยนำเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมาแบ่งเป็นตอน ๆ แล้วจัดสื่อการสอนแบบประสมที่เหมาะสม ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นเกมนต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้นักเรียนได้รู้จักตัวเอง วิดีโอเทป แผ่นพับ และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ ฟังการเล่าเรื่องชีวิตจริงจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพและการเยี่ยมชมสถานที่ทำงานต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ด้านอาชีพมากขึ้น และให้นักเรียนได้สัมผัสกับงานจริงที่เขาเลือกโดยการให้นักเรียนจัดงานวันอาชีพขึ้น โดยแสดงบทบาทสมมุติ มีการบรรยาย การแสดงรูปภาพ การสาธิตการทำงานอาชีพอาชีพต่าง ๆ ตามการเลือกของแต่ละคนให้เพื่อน ๆ ทั้งกลุ่มทดลองดู ฟังและซักถามตามความสนใจของแต่ละคน โดยมีการผลัดกันบรรยาย ผลัดกันฟังและซักถามจนครบทุกคน เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักว่าเขารู้จักและเข้าใจอาชีพที่เขาเลือกมากน้อยเพียงใดและควรจะปรับปรุงตนเองในด้านใด โปรแกรมการแนะแนวอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเน้นการให้เนื้อหาความรู้ในด้านต่าง ๆ คือ

1.1 ให้นักเรียนรู้จักตนเอง เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง

1.2 การรู้จักอาชีพ เช่น ลักษณะของอาชีพ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาชีพนั้น คุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ประกอบการอาชีพ ประเภทของงานอาชีพต่างๆ สถานที่ศึกษาอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ แนวโน้มของการมีงานทำและตลาดแรงงานเป็นต้น

1.3 การตัดสินใจเลือกอาชีพคือ ให้นักเรียนสามารถใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

2. การเลือกอาชีพ คือ ความตั้งใจของบุคคลที่ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพโดยบุคคลนั้นต้องรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพและรู้จักโลกของอาชีพนั้นเป็นอย่างดีโดยแบ่งเป็น

2.1 การรู้จักตนเอง คือ บุคคลรู้จักและเข้าใจคุณสมบัติและองค์ประกอบของตนเอง เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความก้าวหน้าและขีดจำกัดของตน

2.2 การรู้จักอาชีพ คือ บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ ถึงลักษณะของงาน ความต้องการของตลาดแรงงาน เงื่อนไขการประสบความสำเร็จในอาชีพ มีประโยชน์ โทษ รายได้ และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพนั้น

2.3 การตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การที่บุคคลได้พิจารณาหาทางเลือกตัดสินใจเข้าสู่อาชีพที่ตรงกับความต้องการ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพของบุคคล